

Graditelj i slikar Josip Zmajić

Obitelj Zmajić doselila se u Korčulu u prvoj polovini osamnaestog vijeka. Nije poznato otkud. Porijekla je hrvatskog. Koncem toga stoljeća odselio se jedan njezin ogranak u Bakar, a odatle u Zagreb. Korčulanska grana obitelji izumrla je.

Josip, Marko Matij Zmajić rodio se u Korčuli 4. III 1801. godine, od oca Dimitrija i majke Jerke Lovričević¹ i ondje je umro 19. VII 1859. godine. U Korčuli se i vjenčao 7. V 1829. s Frankom Kaštelan i imao petero djece.

Obitelj Zmajić rano se je istakla u obrtničkom životu grada Korčule. Otac Josipov bio je proto. Naziv proto nosili su vlasnici manjih brodogradilišta, kamenoloma i poslovođe u brodogradilištima ili kamenoklesarskim radionicama. Majka mu je bila iz poznate građanske obrtničke korčulanske obitelji Lovričević. Josip se rodio u tipičnoj građansko obrtničkoj sredini. Kao dijete mnogobrojne obitelji, u vremenu koje je gospodarsko opadanje devetnaestog stoljeća sve više zahvaćalo, sudjelovao je već od djetinjstva u materijalnim brigama svoje obitelji. Djetinjstvo je proveo u burnom političkom periodu napoleonskih ratova, kada su smjene vlasti u Korčuli bile česta pojava, nimalo povoljna po gospodarski život grada i otoka, pa je Josip dugove svoga oca, iz tog vremena, vraćao u svojoj muževnoj dobi. Zna se da je kroz život prolazio prilično oskudno, posebno potkraj života, kada je zbog gubitka kćerke sustao u radu. Slabe ekonomske prilike grada i općine Korčula nisu omogućivale dobru zaradu, a ona je bila još i manja zbog njegove skromnosti i nenametljivosti.

Kuća br. 17 unutar staroga grada spominje se kao nekadašnja Zmajićeva obiteljska kuća. Ta se kuća nalazi u ulici koja od gradskih kopnenih vrata vodi prema katedrali, a uočljiva je po krasno izrađenim balkonskim kamenim konzolama.

¹ Izvadak iz Matice rođenih Župnog ureda u Korčuli: Anno Dni 1801-Die Mensis Martii
Remus Dnus Preptus et Canus Silvester Appio Giunio baptisavit infantem ex Protomro Demetrio Smaich et Dna Hieronyma filia modo defunti protomri Joannis Lovrichevich conjugibus die 4 ejusdem mensis natum, cui impositum fuit nomen Joseph Marcus Mattheus. Compatres fuere Excelmus Dnus Dr. U. J. Mattheus Milos, ex Dna Jacoba Depolo. Posteaque ego Can. Par. Ant. Petkovich in nasce retuli tabullas.

Iako je od njegove smrti prošlo samo oko 120 godina, lik mu je danas u Korčuli zaboravljen. Sestra njegove majke bila je udata u obitelji Kapor, pa je stoga ime i sjećanje na Zmajića bilo živo kod starije generacije u mojoj obitelji, što me je i ponukalo da zabilježim sve te podatke. Osim toga, zahvaljujući toj rodbinskoj vezi, našlo se u obiteljskoj arhivi i znatan broj njegovih slika, nacрта i dokumenata i to baš deset raznih građevinskih nacрта i jedanaest slika.

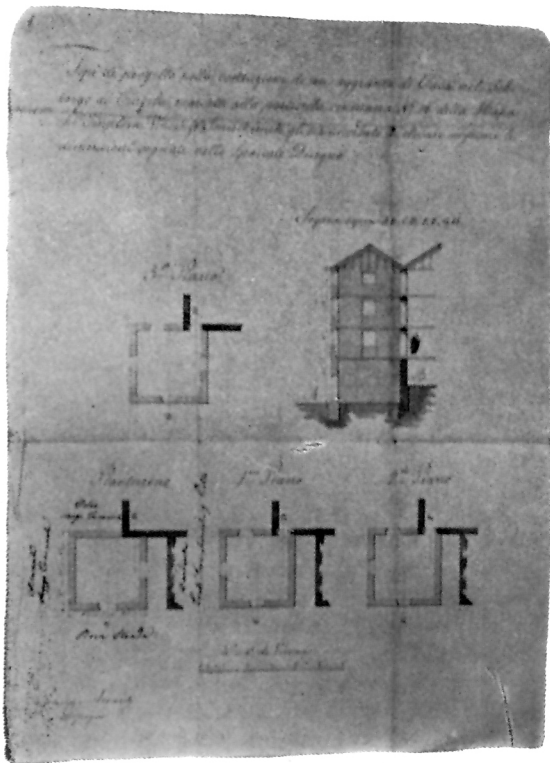
Zmajićeva sestra udala se u Korčuli, i to baš u obitelji Boschi, pa se, zahvaljujući i toj rodbinskoj vezi, u obitelji Boschi našlo šest slika (minijatura) njegovih radova. Nisam propustio da svojevremeno razgovaram s Ivom Boschijem vlasnikom tih slika. Međutim, za poznavanje Zmajićeva lika bio mi je od posebne koristi susret s Lenkom Gasperini godine 1968. Ona mi je (kao unuka spomenute Zmajićeve sestre udate Boschi) s mnogo susretljivosti dala nekoliko podataka o Zmajiću.

Treba k tome još dodati da se u Gradskom muzeju u Korčuli nalazi jedan Zmajićev građevinski nacrt, a da je nedavno u Općinskom arhivu u Korčuli nađeno pet građevinskih nacрта s izvještajima.

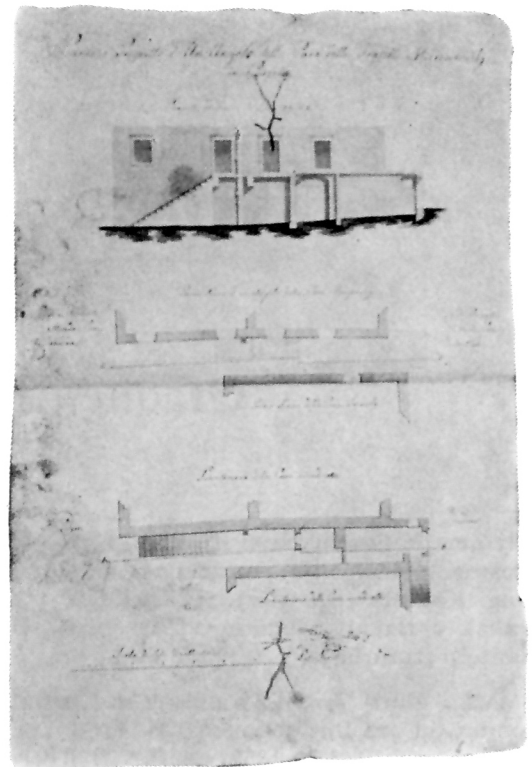
Skoro do nedavno Josip Zmajić bio je poznat vrlo slabo i gotovo se sve svodilo samo na nekoliko objavljenih podataka. Sada je naprotiv dokumentarni fond o Zmajiću i po broju slika i nacрта i vrijednosti tih djela znatan, što omogućuje da se o njemu stvori određen sud, a što me i ponukalo da objavim ovaj prikaz o njegovu životu i radu.²

Pitanje studija i uopće teoretske naobrazbe Zmajićeve, nije do danas potpuno osvijetljeno. Prema kazivanju Lenke Gasperini, Zmajić je (vjerojatno iza 1820. godine) u Padovi studirao građevinarstvo i studije završio. Činjenica je naprotiv da se na mnogim svojim nacrtima nije uopće potpisao i da se ni na jednom svom nacrtu nije potpisao titulom inženjera, dok se iz nekih njegovih službenih izvještaja vidi da je bio tehničar (tecnico). Trebali bi prema tome pretpostaviti

² Ovaj rad nastao je 1968. godine (vidi »bilješku« br. 8, str. 79). Sklopom okolnosti nije do danas tiskan, pa su u tekstu naknadno izvršene najnužnije preinake i dopune.

Nacrt za dogradnju jedne kuće u Korčuli

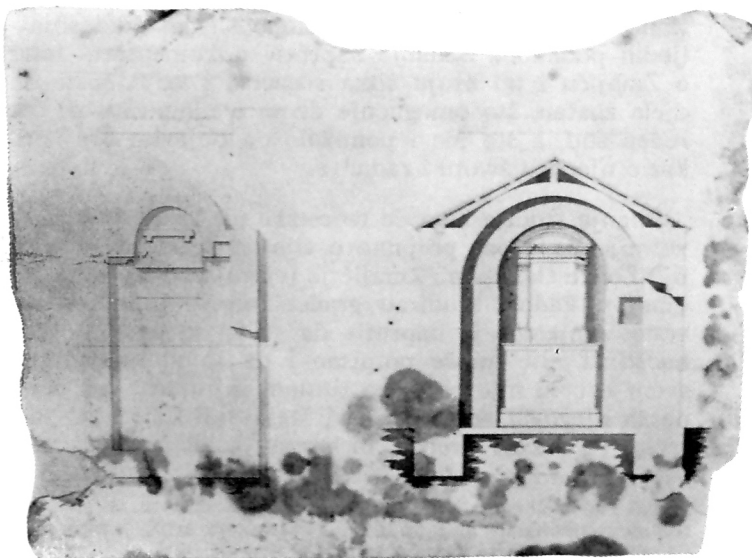
Nacrt za gradnju jedne kuće u Korčuli

da je građevinarstvo studirao, ali da zbog ekonomskih prilika svoje obitelji te studije nije završio, pa je u Korčuli bio smatran tehničarom.¹⁵

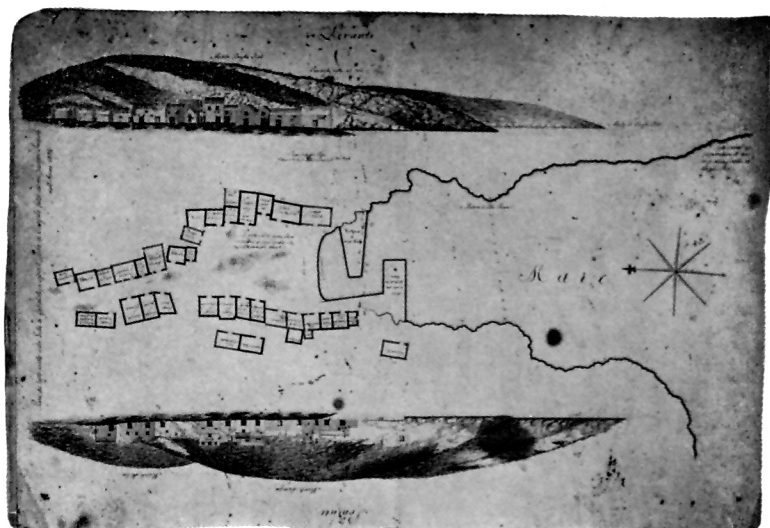
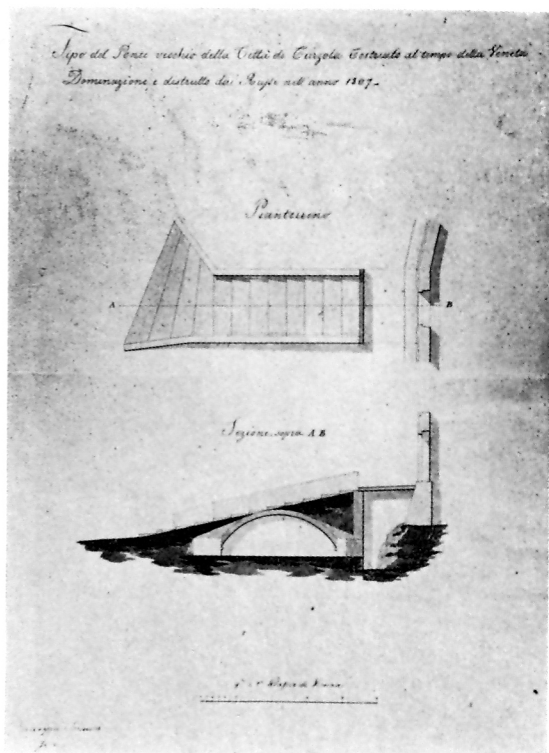
Slična je situacija i s njegovim slikarskim kvalifikacijama. Postoji naime ustaljeno mišljenje (izjave Lenke Gasperini, Iva Boschija, te sjećanja u obitelji Kapor) da je Zmajić bio slikar samouk, pa o tome treba voditi računa kao točnom podatku. Po mom mišljenju treba, međutim, to shvatiti kao činjenicu da vjerovatno nije učio nikakvu posebnu slikarsku školu i da se umjetnički oblikovao kao samouk, ali da je od nekoga,

ili nekih dobrih majstora, upoznao slikarsku tehniku, jer je nemoguće pretpostaviti da bi njegovi a posebno neki vrlo dobri slikarski radovi, mogli biti rezultat samoukog rada.

Zmajić je poznat više kao slikar nego kao građevinar. Ne možda zato što bi njegove slikarske sposobnosti bile veće od njegovih građevinarskih nego stoga što povijest nije sačuvala uspomenu na neki njegov građevinarski pothvat, te što u tipičnoj kamenoklesarskoj i građevinarskoj sredini, kao što je Korčula, to nije bilo posebno cijenjeno, dok su naprotiv njegove

Nacrt za restauriranje crkvice sv. Ivana u Čari na Korčuli

Nacrt luke Zavalatica na Korčuli

Nacrt gradskog mosta iz vremena mletačke vladavine

minijature bile stalno pokazivane, i to kao rad slikara samouka.

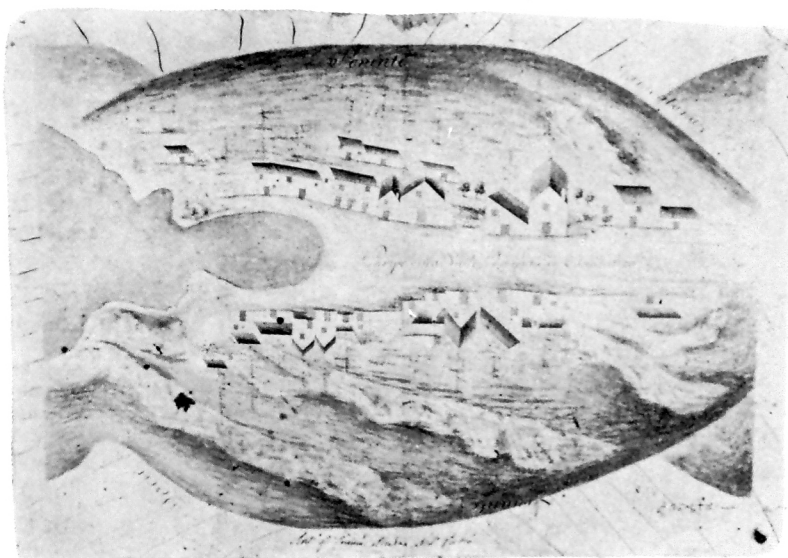
Zmajić nije bio nigdje u Korčuli stalno namješten, već je radio i živio od prihoda svoga zanimanja. Čini se da je neko vrijeme posebno bio angažiran od poznatog korčulanskog predsjednika općine Matije Kapora¹⁰, koji je načelnikovao od 1834 do 1842. godine i koji je, između ostalog, posvetio bio svoju aktivnost raznim graditeljskim pothvatima, kao što su izrada putova preko otoka, nova obala i novi most te rekonstrukcija nekih javnih zgrada. U okviru kvalifikacija i sposobnosti Zmajić se ograničavao na vršenje raznih građevinskih i terenskih snimanja, izradu prednacrti i nacrti za izvođenje manjih gradnja i restauracija. Mora

se, međutim, istaknuti da su njegove graditeljske sposobnosti bile mnogostruke i različite i da nije bilo grane koju nije obradio.

Tako dva nacrti luke Zavalatica, po načinu izrade i podacima, očito upozoravaju na potrebu eventualnih lučkih i obalskih radova.

Plan trase puta iz luke Zavalatica u selo Čaru pa do u grad Korčulu i u selo Lumbardu, s potrebnim visinskim kotama i opaskama, daje naslućivati o gradnji ili rekonstrukciji tih putova.

Dva nacrti gradskih mostova, koji su već prije postojali u gradu Korčuli, očito upućuju na to da su izrađeni bili u pripremanju za gradnju novog mosta.

Nacrt luke Zavalatica na Korčuli

Detalj engleskog alabasterskog reljefa iz crkve Gospe od Čarskoga polja u Čari — Korčula

Detalj engleskog alabasterskog reljefa iz crkve Gospe od Čarskoga polja u Čari — Korčula

Detalj engleskog alabasterskog reljefa iz crkve Gospe od Čarskoga polja u Čari — Korčula

Plan za restauraciju srušene crkvice sv. Ivana u Čari, izrađen je za potrebe restauratora (obitelj Kapor je tu restauraciju izvela).

Snimak terenske situacije dijela gradske obale, kopija projekta izrade klaonice (sadašnja zgrada robne kuće) i snimak kompleksa zgrada bivšeg kneževa dvora, upozorava na projekte gradnja, ili restauracija.³

Šest nacрта stambenih zgrada izrađeno je za gradnju ili nadogradnju kuća u gradu Korčuli, čije je izvođenje bilo vezano uz odobrenje općinske uprave.⁴

Po Trojanisu⁵ Zmajić je izradio nacрте za gradnju crkve sv. Justine u Korčuli, što je s nekim korekturama izvršeno poslije njegove smrti, dok je po Radiću,⁶ njegov projekt odbačen zbog obimnosti i skupe izgradnje i zamijenjen jednostavnijim.

³ Svi nacrti koji se odnose na luku Zavalaticu, putove, gradski most, crkvene restauracije, terenske situacije tj. 9 nacрта nalaze se u zbirci Kapor u Korčuli, osim nacрта kneževa dvora, koji se nalazi u Gradskom muzeju.

⁴ Jedan od ovih nacрта nalazi se u zbirci Kapor, dok je ostale po mojoj molbi izdvojio Jozo Fazinić, prilikom sređivanja arhiva općine Korčula i dobrotom kustosa Alene Fazinić meni su dani u rad uz ostalu građu.

⁵ Trojanis, *Sui monumenti di storia e di arte* — Trieste 1911 str. 42.

⁶ Radić, *Crkva sv. Justine u Korčuli*, »Hrvatska«, Zadar 1894/9.

Vicko Kapor Ambrozov — 1837.

Nepoznati građanin

Ambroz Kapor Markantunov — 1830.

Nepoznati građanin

Nepoznati svećenik

Kanonik Grgur Boski

Po izjavi Lenke Gasperini, Zmajčić je bio rukovodilac radova na gradnji nove obale u Korčuli, koja je građena od 1834. do 1842. godine.⁷

Don Ivo Ostojić izvijestio je,⁸ da je Zmajčić bio poduzetnik gradnje nove crkve u Veloj Luci (u petoj dekadi prošlog stoljeća). Međutim, na osnovi pet dopisa, koje je Zmajčić podnio tadašnjoj preturi korčulanskoj, vidi se da je bio nadzorni organ pri gradnji pomenute crkve.⁹

Od svih sačuvanih Zmajčićevih građevinskih nacrtā, sudeći po jednostavnoj tehnici izrade, preciznosti, točnosti i upotrebi akvarelnih boja, čini se, samo dva potječu iz razdoblja prije njegovih studija, tj. prije 1820. godine. Svi ostali nastali su nakon toga vremena. Drukčije je sa sačuvanim nacrtima, koji su izrađeni poslije 1820. godine. Ti nacrti većinom su potpisani i datirani. Odavaju puno poznavanje propisa graditeljskog crtanja (horizontalni, vertikalni i poprečni presjeci; u terenskom snimanju posebni sistem perspektivnog prikazivanja; do tančine razrađena preciznost crtanja; mogućnost korištenja mjerilom za građevinska izvođenja; kote; nijansiranja i isticanja pojedinosti blagim akvarelnim bojama itd.) i smisao za terensko snimanje i samostalnu izradu nacrtā.

Sve to upućuje na zaključak da su njegove građevinske sposobnosti prelazile prosječnost stručnosti što dokazuju djelatnosti kao što su: mostogradnja, gradnja

putova, lučkih uređaja, gradnje crkava itd. Isto je tako činjenica da se javna i privatna građevinska djelatnost u Korčuli u prvoj polovini devetnaestog stoljeća odvijala dijelom pod njegovim utjecajem ili direktnim rukovođenjem.¹⁰

Industrija kamena i brodogradnje su stoljećima u Korčuli djelovale tako intenzivno da su ne samo kvantitativno već i kvalitativno apsorbirale svaki jači umjetnički izražaj.

Osim brodograditelja i kamenara, te zanata vezanih za ove industrije, Korčula kroz vjekove nije dala gotovo ni jednog likovnog umjetnika, koji nije bio neposredno vezan s kamenarstvom, ili brodogradnjom i, koliko dosad znamo, nitko se nije bavio posebno slikarstvom. I trebalo je da se stigne na početak devetnaestog stoljeća, tj. do vremena, kada je gospodarsko opadanje tog perioda uzdrmalo temelje tih industrija i veze Korčulana s njima, pa da se u umjetničkom djelovanju korčulanske sredine pojave prvi slikari amateri: Vicko Zafrcn i Josip Zovetti — slikari akvarelnih veduta, zatim nešto kasnije portretist akademski slikar Todor Kalođera i samouki slikar krajolika i brodova kapetan Ivan Franasović.

Međutim, između tih prvih slikara po jačini umjetničkog izražaja vidno se ističe Josip Zmajčić i svrstava među najbolje hrvatske neoklasicističke slikare minijatura u Dalmaciji u prvoj polovini devetnaestog stoljeća, pa je njegova pojava za nas to značajnija.

Zmajčić je donedavno bio poznat kao slikar šest minijatura iz zbirke Boschi,¹⁰ od kojih ni jednu nije potpisao, ali u zbirci Kapor u Korčuli postoji minijatura

¹⁰ Prilikom likvidacije zbirke Boschi, spomenute minijature otкупljene su za Gradski muzej u Korčuli.

⁷ Izjava Lenke Gasperini prilikom susreta 1968. godine.

⁸ C. Fisković, *Franjevačka crkva i samostan u Orebićima*. Spomenica Gospe od Anđela u Orebićima 1470—1870, Omiš 1970, str. 78.

⁹ Pet nadzornih izvještaja o gradnji velolučke crkve podnio je Zmajčić preturi u Korčuli u siječnju, veljači, ožujku, travnju i srpnju 1848. godine i nalaze se u arhivu općine Korčula (našao J. Fazinić).

s njegovim potpisom, koja prikazuje Ivanu Kapor, rođenu Lovričević, sestru slikareve majke iz 1829, te priznanica na određeni iznos, primljen unaprijed za izradu minijature,¹¹ koja prikazuje Ambroza Kapora od Markantuna iz 1830. godine, te se tako njegov slikarski identitet utvrdio.

Kako sam već spomenuo, Zmajčić je bio više poznat kao slikar negoli kao graditelj, jer je dosad bilo poznato više njegovih slika nego li nacrt. Da li je on značajniji kao slikar ili kao graditelj, teško je kazati, jer se njegovo slikarstvo i graditeljstvo prepleću. Svaki njegov nacrt po pravilu je obojen, dok njegovi prvi nacrti više sličje na sliku negoli nacrt. On je bojom slikao ambijent, zidove, kuće, objekte, građevinske pojedinosti. Po potrebi je sve to osjenjivao da bi nacrt bio realniji i sve to slikao akvarelnim bojama svijetlih tonova i blagih nijansa, poznatih iz njegovih slika.

Kao slikar, Zmajčić je u prvom redu minijaturist. Minijaturi, kao posebnoj grani slikarstva, bio je razvoj jako otežan izumom fotografije u trećem desetljeću prošlog stoljeća, dakle u vremenu, kada se Zmajčić u toj vrsti slikarstva potpuno oblikovao i dostigao vrhunac umjetničkog izražaja. Radio je portrete na bjelokosti i kartonu gvašem. Kao izrazit portretist pokazuje smisao za poentiranje karakterističnih crta lica, istančanost inkarnata, vjernost lika, usklađenost mjera, dotjeranost pojedinosti i odgovarajući sklad boja. Zmajčićeve minijature su za nas posebno važne i s razloga što su u našoj umjetničkoj prošlosti minijaturisti vrlo rijetki. Anka Simić Bulat navodi »da su njegove minijature ostvarene pod očitim mediteranskim uticajem«.¹²

Autentičnost ostalih njegovih minijatura utvrđena je predajom, te upoređivanjem s dvije naprijed spomenute minijature, kod kojih je vrijeme i porijeklo poznato.

Osim pomenutih minijatura slikanih na bjelokosti gvašem, pripisao bi mu još: minijaturu nepoznatog svećenika (gvaš na bjelokosti iz zbirke Kapor), minijaturu kanonika Grgura Boschija, te minijature nepoznatih ličnosti, sve iz bivše zbirke Boschi.¹⁰ Vrsnoća izrade i umjetnička vrijednost minijatura: Ivane Kapor, Ambroza Kapora, nepoznatog svećenika i kanonika Boschija, približno je jednaka i visoka, dok kakvoća ostalih slika postupno opada.

Postoji još jedna Zmajčićeva minijatura, i to kod obitelji Ostojić u Blatu (Korčula), koju nisam vidio.⁸

¹¹ Arhiv Kapor — Korčula

Curzola li 12. Maggio 1829,

Cugino Carissimo,

Colla presenta vengo a darvi per vostra cautela, che il ritratto fatto da me in avorio di vostra Madre fu patuito fra noi per l'estinzione del debito di bone L 82. dipendenti da ricevuta 19 Maggio 1814. di mio deffo Padre verso il vostro Fratello Arciprete — Che a conto di un altro simile ritratto che far doveva di voi o di uno dei vostri Fratelli per la patuita Soma di Fiorini sei ne ó ricevuto a conto Fiorini cinque e perciò tratenetevi la ricevuta sudetta di mio Padre finche io saró al caso di adempire intieramente all'obbligo mio — Vi saluto

P. S. il suindicato ritratto di vostra Madre si trova presso di voi e sono

Giuseppe Smaich.

N. B. Che del 30: il Smaich á estinto i sudetti 5: fiorini coll'avere fatto il ritratto di Ambrogio che per resto gli á dato Fni 3: e circa lo stesso tempo ritiro il giad: Smaich la ricevuta di suo Padre coll'averla estinta col ritratto di Giona: Veda: Capor.

¹² Anka Simić-Bulat, *Slobodna minijatura*, Minijatura Jugoslavije — Zagreb 1964, str. 42.

Ivana udova Markantuna Kapor

Osim u minijaturi, Zmajčić je poznat i po izradi »velikih minijatura«. U ovoj grani slikarstva pokazuje također neke od osnovnih karakteristika svog slikanja: preciznost likova i dotjeranost pojedinosti. Međutim u izboru boja postoji bitna razlika. Dok su njegove minijature gvaševi puni života i boje, dotle se boje njegovih velikih minijatura, tj. akvareli, odlikuju nježnim i svijetlim tonovima osnovnih slikarskih boja ne velikog izbora, što po pravilu nastoji nadoknaditi nijansiranjem i osjenjivanjem. Njegove velike minijature nemaju dakle onu živost, istančanost i uspjelost njegovih (malih) minijatura. Likovi tih velikih minijatura, iako dobro slikani, djeluju vodenasto i sladunjavo i očito je da u toj vrsti slikarstva Zmajčić nije postigao umjetnički izražaj.

Poznate su dvije njegove velike minijature i to portret malog Markantuna Kapora Ambrozova, akvarel rađen na papiru, vjerovatno oko 1840. godine i portret malog Vicka Kapora Ambrozova, akvarel rađen na papiru 1837. godine. Autentičnost ovih slika utvrđena je predajom i karakteristikama rukopisa na tim slikama, a nalaze se u zbirci Kapor u Korčuli.

Kod Lenke Boschi u Zagrebu nalazi se jedna velika minijatura, akvarel rađen na papiru, koja je po njezinoj tvrdnji Zmajčićev rad i prikazuje malog Anselma Dominika Ivančevića. Međutim, ta minijatura po tehnici izrade, bojama, načinu crtanja i cjelokupnom umjetničkom izražaju bitno se razlikuje od svih ostalih njegovih slika.

Osim u slikanju likova u minijaturi i velikoj minijaturi, Zmajčić se bavio i slikanjem predmeta (kipova). Tu spada pet slika poznatih engleskih gotičkih alabasterskih bareljefa iz crkve Gospe Čarskoga polja u selu Čari na Korčuli, slikanih na papiru akvarelom. Autentičnost je utvrđena uspoređivanjem s ostalim njegovim akvarelima (nalaze se također u zbirci Kapor).

Na kraju potrebno je još spomenuti i slikanje motiva iz prirode, dotično jedan akvarel koji prikazuje ulaz u jednu spilju na otoku Vrniku, koji je izrađen po porudžbini Matije Kapora, a nalazi se u zbirci Kapor u Korčuli, te u arhivu obitelji Arneri u Korčuli u identičnim primjercima.¹³

Poznato je da je za Carrarino djelo »La Dalmazia descritta«, Zadar 1846, sudjelovao u izradi minijatura dalmatinskih narodnih nošnja,¹⁴ kao i da se bavio izradom nacrtu za pojedine predmete umjetničkog obrta.⁸

Prema kazivanju Lenke Gasperini on je mnogo volio svoju kćerku Orsolu Vicencu, pa je nakon njezine smrti 1854. godine sustao u radu i umro prilično bijedno, jer mu je kćerka pomagala u slikanju i služila kao model za izradu slika. Naročito je važna njena izjava da je Zmajić slikao i u ulju i da je naslikao nekoliko oltar-

skih pala i slika, pri čemu da je kćerka Vica služila kao model za likove Madone. Ta je izjava potvrđena kasnijim nalazom.⁸

Na osnovi nađenih slika moglo bi se pretpostaviti da se je Zmajić slikanjem počeo baviti vjerojatno prije svoje petnaeste godine, dok je svoj uspon i zamah u radu doživio između 1830—1845. godine.

Iz svega dosad kazanog trebalo bi zaključiti da je Josip Zmajić bio složena ličnost u kojoj se isprepliče graditelj i umjetnik, koji još nije bio dostigao vrhunac svog stručnog i umjetničkog stvaralaštva.

Mala korčulanska sredina, te skućene gospodarske, političke i kulturne prilike jedne zabačene pokrajine u okviru reakcionarne imperijalističke Austrijske monarhije, bez sumnje je gušila životni put njegove ličnosti, koja je imala uvjete za stvaralački rad i razvitak.

¹³ Arhiv Arneri iz Korčule nalazi se sad u Historijskom arhivu u Dubrovniku, Kutija 9 3/2.

¹⁴ C. Fisković, *Slikar Vicko Poiret*, Prilozi za povijest umjetnosti u Dalmaciji, Split 11/1959, str. 166, 171.

¹⁵ U pet nadzornih izvještaja, koji se spominju, u bilješki pod 9, Zmajić je potpisan, ili je u sprovednom spisu spomenut kao tehničar (tecnico).

¹⁶ Jozo Fazinić našao je prilikom sređivanja općinskog arhiva u Korčuli povjerljiv dopis br. 46, od 25. lipnja 1834. godine, upućen C. K. Pretoru u Korčuli, od Matije Kapora predsjednika općine Korčula u vezi s gradnjom i popravkom putova u Korčuli, koji potvrđuje iznijetu pretpostavku.

Kapor se o Zmajiću u pojedinim izvadcima spomenutog dopisa izražava kako slijedi:

All' I. R. Pretore — Rapporto

Ispuštano

Dico finalmente se la strada dev'essere compita e ben fatta, è necessario in ultima analisi che la dirige Giuseppe Smaich, persona capace in cio ed in molte altre cose, che riguardano il dis-

segno ed il buon gusto e siccome egli é... Ispuštano... Noto poi che fra le tante curiose combinazioni che si sono unite dopo la mia nomina a questo posto Podestariale vi doveva essere anche questa che non mi si accorda un capace Direttore stradale alle pubbliche spese... Ispuštano... O stimato dire tutto questo rispettosamente per indurre l'Autorità superiore ad acordare un qualche assegno al Smaich, che io con tutta l'energia appoggio e propono a Direttore delle prossime riparazioni delle strade locali, e ciò avuto riflesso anco ai suoi relativi ottimi servigi prestati nei due anni prossimi decorsi alla strada di Lombarda; ed il suo diurno che per lui ó proposto sono certo ché sarebbe ben impiegato per essere essi un Genio, ed in qualcosa non degli ordinari, e vorrei solamente che talvolta fosse applicato quanto egli é capace.

Curzola 24 giugno 1834

M. Capor Podà.

Uz izloženog vidi se, da je Kapor Zmajićevo znanje, vrline i sposobnosti cijenio vrlo visoko i da je bio predlagan u ovom slučaju za rukovodioca (Direttore) radova na gradnji i popravci putova.

Résumé

JOSEPH ZMAJIĆ — L'ARCHITECTE ET LE PEINTRE

Le circonstances défavorables de la vie économique en Dalmatie de la première moitié du XIXe s. ne furent pas conveniantes pour le développement d'une expression créatrice et de l'affirmation des artistes de l'époque.

Il y en avait beaucoup qui n'ont jamais fini leurs études, ainsi que ceux qui sont restés des autodidactes. On souligne ici le nom de Joseph Zmajić, le maître le plus important de l'époque. Il fut né a Korčula en 1801 dans un milieu typique, bourgeois et artisanal. Il paraît qu'il n'a pas fini l'architecture et pou-

tant il faut se rendre compte de l'importance de ces travaux préparatifs, de ses dessins de la construction des maisons privées, des édifices publics, des églises, des routes et de tout ce qu'il avait dirigé. L'autodidacte, dans la peinture il nous a laissé de différents ouvrages de peinture; des miniatures, des tableaux religieux fait à l'aquarelle, a la gouache et à l'huile. On le considère un des meilleurs peintres néoclassique en Dalmatie dans la première moitié de XIX siècle.